

De fem pristagarna, från vänster Haworth, Karrer, Davisson, Szent Györgyi och du Gard.

ningar hos en del ämnen, vilka varit omöjliga att finna med röntgenundersökningar.

Alla gingo inte baklänges.

På engelska — detta språk talades mer och mer flytande ju längre dagen led, och professor Hammarsten slog slutligen rekord i engelsk värtalighet, bland annat genom uppmaningen till Szent Györgyi att hämta priset ur "the hand of His Majesty, Our Gracious King" — bad hr Pleijel professor Davisson att stiga ned till kungen, och denne överlämnade med några hjärtliga ord och en lika hjärtlig handskakning pris och diplom till Davisson, vilken drog sig baklänges upp mot podiet, en prestation som många fruktade skulle sluta med en olycka. Övriga pristagare, med undantag för engelske ministern, vilken hämtade den frånvarande Thomsons pris, föredrogo att se sig för när de återvände, men den gode Davisson ville naturligtvis göra sitt allra bästa, och det är sannerligen inte gott för en anspråkslös vetenskapare att nödgas agera inför en sådan publik som konserthusets — Roger Martin du Gard tycktes tänka någonting i den stilen där han satt och väntade på sin tur, vilken inte skulle komma i brådrasket. Ty efter ett nytt musikstycke besteg professor Wilh. Palmær talarstolen för att tolka Haworths och Karrers insatser. Hr Palmær började helt obesvärat med att ta sig en stor klunk vatten, vilket någon viskande röst ville tyda som ett dåligt tecken, men anförandet höll just inte mer än normal längd, och man avfärdar inte så lätt två herrar, vilka dels utrett den kemiska byggnaden av vitamin C — som sjömän behöver för att inte få skörbjugg — och dels företagit undersökningar över karotinoider och flaviner samt vitaminerna A och B.

Kännedomen om konstitutionen hos ett vitamin är icke blott av teoretiskt intresse, utan även i högsta grad av praktisk betydelse, sade professor Palmær. Dels kan man tänka sig att man genom små, med konst åstadkomna ändringar i den kända sammansättningen kan åstadkomma föreningar som för vissa fall kunna vara mera lämpliga som läkemedel. Dels och framför allt öppnar den vägen för konstgjord framställning av produkten i fråga, vilket beträffande vitaminer är av synnerligen stor betydelse, då dessa endast i största utspädning förekomma i naturprodukterna. Vitamin C, varmed Haworth sysslat, framställes också redan tekniskt till betydligt lägre pris än det som betingas för naturprodukten. Karrer har å sin sida fullständigt utrett naturen hos två av de förut så hemlighetsfulla vitaminerna, och den ena av dessa framställes nu med konst. Utmärkande för denne forskare är hans blick för stora och viktiga uppgifter och för problemen kärnpunkter samt den självständighet med vilken han angriper problemen och fullföljer sina uppslag med hjälp av egna metoder.

En svart "mask" på första raden.

Sedan Haworth och Karrer hämtat

sina pris hos kungen skakade de hjärtligt hand med varandra, och det blev ånyo en musikpaus — Carillon ur L'Arlesienne svit nr 1 — och tillfälle för damer med kikare.

Ser ni damen med masken på första raden? undrade en röst bredvid den utsände, men det tränade journalistöget upptäckte rätt snart att "masken" bestod av två svarta, smala händer och en svart kikare, som ihärdigt blickade mot den kungliga stolraden. Andra kikare gjorde vidare svep i salongen, det fanns ju så många underbara toaletter där nere.

Otto Warburg, som alltid stått ensam med några få trogna, är den främste pionjären på området, erinrade professor Einar Hammarsten i sin dramatiska presentation av den alltför jämt leende ungerske pristagaren Albert Szent Györgyi. I denna dag finnes ingen mer som kan tvivla, men så förhöll det sig icke då Warburg 1931 — oförstadd av de flesta — tilldelades Nobelpris från Karolinska institutet. Han har visat att den tröga syrgasen från de fullastade röda blodkropparna upptas av ett katalysatorsystem av röda färgämnen, och man föreställde sig att det aktiva syret direkt förbrände näringsämnen. Så går det dock inte till, ty i stället träffar det aktiva syret på väte, och detta är Szent Györgyis stora upptäckt. År 1933 började hans ståtliga rad av upptäckter, vilka utfördes i Szeged och drevos fram med utomordentlig snabbhet och precision. Hans klara blick för det väsentliga förmådde honom, trots hans från rätta bejublade isolering av ascorbinsyra och dess identifiering med vitamin C, att överlåta den fortsatta utvecklingen av denna lockande upptäckt åt andra och trots svårigheterna insätta hela sin kraft på förbränningsproblemet.

Någonting sällsamt i vår tid.

Sedan professor Hammarsten, såsom nämnts, på perfekt engelska avslutat sitt tal och Szent Györgyi, som kanske hellre hört dr Hallströms franska, med några kända språng störtat ned till "the King", så var alltså turen kommen till Roger Martin du Gard. Dr Per Hallströms tal för honom formade sig till en utförlig och i vissa stycken kritisk recension över Les Thibault.

Det är rätt sällsamt att just i vår tid, som ju ej gärna kan anses fylld av ro, då maskinernas hast givit tempot för människornas dagliga liv ända till nervositet, den populäraste av alla diktarter, romanen, utvecklats i så motsatt riktning och så blivit ännu populärare, sade dr Hallström bland annat. Om den bjöde på en vilsam fantasivärld, kunde fenomenet psykologiskt förklaras som ett slags kompensations genom dikten för vad livet icke ger. Men nu är det tvärtom verklighetens upprivande oro som romanen ger sig sådan tid att fördjupa och skärpa. Hjärtan i Les Thibault är Jacques. Han växer inför en icke så mycket intellektuellt som moraliskt; i handling förmår han intet, men han räddar sin själ. Skildringen av de sista julidagarna i Paris, där han kastas mellan hopp och förtvivlan i den överladdade åskatmosfären, är ett kraftprov för Martin du Gards berättar-

Lysande skådespel... (Forts. från sid. 1.)

Enkel och tragisk skönhet, sade Hallström om Thibault.

Övervaktmästare Spångberg har emellertid mångårig vana när det gäller att få Nobelprisutdelningstågerna placerade i tid. Han för såsom en oljad blix med flygande frackskört mellan garderoberna, där pälsar, rockar, höga hattar, pampuscher och galoscher stuvades in i rasande fart. När kungligheten sedan på slaget tågade in och Kungssången spelades, så kunde hr Spångberg med alla skäl se stolt och glad ut, där han stod i första dörrsmygen på höger parkett. Hela salen och de tre raderna voro fyllda till brädden av en festklädd och feststämd publik. Egentligen hade han bara en sak att anmärka; parkettens damer i läckra skapelser från ljusaste rött till grönaste grönt bildade en så praktfullt lysande rabatt, i vilken de vita frackbrösten även fyllde en mission, att hr Spångbergs vackra dekorationer på podiet delvis fördunklades. Podiet hade i år fått en annan utstyrsel. De utländska flaggorna hade försvunnit, endast de svenska ramade in Alfred Nobels byst i fonden. Framför bysten lyste vita chrysantemer i jätttevaser. Vid pelarna stodo skära begonior, och en rad av dessa följde också den långa rampen. Gröna buxbomsgirlander prydde väggarnas nischer, vita syrentråd blommade vid sidorna, och golvet var täckt av orientaliska mattor — sannerligen, svenskarna äro stora festarrangörer.

Prinsessa viskar i kungens öra.

Från den kungliga bänken såg man också beundrande upp mot den festliga fonden, och prinsessan Sibylla i grönt och vitt viskade några beundrande ord i kungens öra. Övriga närvarande kungliga voro kronprinsen, prinsessan Ingeborg, prins Carl, prins Wilhelm och prins Carl Johan. Den senare satt där som en snäll och fin Eton boy. Man skulle absolut velat vika ned hans vita stjärkrage över fracklinningen. Hans frände prins Carl junior hade för sin kärleks skull fått flytta två bänkar bakåt, och återfanns i närheten av allvarstygde hr Engberg och solvagsleende hr Sköld. Hela regeringen var representerad så när som på hrr Sandler, Forslund och Nilsson. På främsta bänkraderna såg man vidare som förr om åren alla serafimerriddarna, riksmarskalken, hr Vennersten, och diplomaterna, bland vilka Ungerns lilla aristokratiska sändebud myste förtjust med tanke på Szent Györgyi. Skulle någon bland de frånvarande nämnas, så skulle det väl vara Tysklands prins av Wied, men han hade ju också sina skäl. Enligt traditionen hade Nobelstiftelsens styrelse och fullmäktige samt dagens högtidstalare tagit plats till höger på podiet, medan platserna till vänster reserverats för Nobelkommittéerna, föregående svenska pristagare — i år representerade av professorerna von Euler och Siegbahn — och dagens festföreläsare, C. J. Davisson och W. N. Haworth, P. Karrer, A. Szent Györgyi och Roger Martin du Gard, som alla lustiga kolleger envisas kalla Gare du Nord.

låman — en påvlig kammarherre vid namn Knebel — i högra parkettlorens radiohytt, genom vilken tusentals lyssnare följde evenemanget. Utsändningen till Ungern omfattade dock endast den del av programmet som rörde Szent Györgyi.

"Blanda ibland med mödorna fester och fröjder."

— Eders majestät, kungliga högheter, mina damer och herrar! Det var inte sista gången under kvällen vi lystrade till den frasen, men den hörde kvällen till, och den följdes oftast av mycket välformade och vägande tal, vilka visserligen inte många kunde smälta —, men det hör också till. Landshövding Hammarskjöld var trots sin höga ålder den ende som talade utan koncept, och han yttrade bland annat:

— Våra prisutdelare, vilka icke få ta någon hänsyn till de föreslagna nationalitet eller hemland, sammanföra på mer än ett sätt skilda folks yppersta skapare på de områden stiftaren bestämt: docti consociantur. Och det grundläggande budet att inom vart och ett av de bestämda områdena man skall belöna dem som gjort mänskligheten största nytta inskräper enheten i forskningarnas yttersta syfte: "Uni-

versum contueri", ha världsalltet för ögonen. Glädjas — vore det också under bistra och hotfulla tidsomständigheter — glädjas må vi alla, då forskarens ansträngningar kröns med lysande framgång. Själva Linné, som ej var främmande för livets vedermödor, och som fullväl insåg arbetsfältets oändliga vidd, inskrev ju på helgdagens husgeråd: "Interpone tuis interdum gaudia curis", Broder, blanda ibland med mödorna fester och fröjder.

Finare än röntgen.

Sedan orkestern låtit oss njuta av "Kungs Heimer och Aslög" med Set Svanholm som solist presenterade professor H. Pleijel Davisson och Thomson, vilka dela årets fysikpris. Han berättade att de var för sig upptäckte interferensfenomen vid kristallers bestrålning med elektroner, och han erinrade om 1929 års pristagare, prins de Broglie, vilken uppställt den i detta sammanhang viktiga teorin för materievågor. Vid undersökningar av ytors struktur bilda elektronstrålarna ett viktigt komplement till röntgenstrålarna, sade professorn och yttrade avslutningsvis följande, som även de osakkunniga tyckte sig förstå:

— Genom den snabba exponeringen som elektronstrålarna tillåta kan man numera följa förloppet vid de förändringar vilka inträda hos metaller vid oxidering; även rostningsfenomenets förlopp hos järn och stål vid varierande värmebehandling kan följas, liksom det kemiska förloppet, när metaller angripas av främmande ämnen. Styrkan hos strålningen är så stor att man med lätthet kan genomföra strukturerundersökningar på kristaller vilkas massa är mindre än ett tiomiljondel gram. Detta har gjort att man lyckats uppdaga ytterst fina kristallbild-

Påvlig kammarherre som hallåman.

Sedan landshövding Hammarskjöld lämnat av de kungliga och stigit upp till sin plats på podiet, tätt följd av professor Forssell, vilken var den som snubblade i år — en sak som han dock klarade av med ett leende som glittrade bland alla hans ordnar —, stötte de två stadiga och trygga flottisterna i sina horn, varpå årets pristagare tågade in. Först komma Davisson — så anspråkslös och magerlagd som vi helst tänka oss en laboratories hjälte — och Haworth och sist gick Martin du Gard med en trumpen och besvärade min. Hjärtans glad verkade däremot Szent Györgyi, och han pratade ivrigt med Karrer, medan Konserthuset orkester spelade uvertyren till "Brudköpet". Kanske berättade han att det även satt en ungersk hal-

Trafikknas i snöyran.

Påvlig kammarherre Szent Györgyis hallåman.

Det märktes på Kungsgatan och Hötorget, där snön virvlade runt Milles' figurer, vilka dock säkert tålde kylan bättre än konserthusets många sköna kvinnliga gäster, att årets fest lockat flera människor än någonsin. Alla som sökte sig till konserthuset en sådan kväll ha inte bilar med egna chaufförer, åtskilliga avstå även från drogbil, men för att inte kungen och pristagarna skulle behöva vänta, så måste de lämna sin spårvagn redan vid Vasagatan eller långt ned på Kungsgatan, ty det var stopp, definitivt stopp i trafiken vid Hötorget minuter före tio minuter i 5, då "platserna behagade vara intagna". Men naturligtvis vimlade det stora torget av dessa privatvagnar som verka så förnäma, därför att de äro så långa, ty allt vad Stockholm och landet har av fint folk hade förstås mött upp.

Forts. å sidan aderton. snalt två.